

OPPONENSI VÉLEMÉNY KUKLIS TIBOR DIPLOMAMUNKÁJÁHOZ
EGYKORI ZSIDÓ IMAHÁZ REVITALIZÁCIÓJA
BME_Építésztörténeti és Műemléki Tanszék

Látszólag nem kapcsolódik a témánkhoz, ellenben, ha Tibor néhány évtized múltán ránéz diplomamunkájára, s esetleg e rövid opponencia is mellé lesz tűzve, abban az esetben felidézheti emlékeiben, hogy építészek egy jelentéktelen csoportja (Huszonkettesek építész csoport) 2022-ben, milyen heroikus küzdelmet folytat az éppen regnáló hatalommal szemben – gyakorlatilag lealázva a teljes építész és művészettörténész szakmát – védve egy épületet, védve a történelmünk egy apró, de nagyon fontos részletét. Jelenleg, aki e teremben ül mindenki érintett, független attól, hogy ismeri-e az események folyamatát vagy sem. Amennyiben ismeri, feltehetőleg van róla véleménye. Legyen bármi ez a vélemény, azzal mindenkinek tisztában kell lennie, hogy ma Magyarországon olyan világban élünk, ahol a kultúra egy fontos lenyomata, jelen esetben a Jánossy-Laczkovics féle diplomataház érdemi viták, társadalmi konszenzus nélkül tűnik el a környezetünkből. Farizeusok, maszatoló építész mogulok, valamint a néma építészek tömege asszisztál ezekhez a folyamatokhoz, a szakma egésze elveszett ebben a küzdelemben. Bár küzdelemről szó sem volt, kivétel ez alól a Huszonkettesek és „bandájuk”. Hogy számomra miért volt fontos leírni ezt a pár sort? Két dolog miatt, egyrészt ebben a reménytelenségben csak a feljövő generációk hozhatnak megváltást, másrészt Tibor olyan témát választott tanulmányai szintézisének, amely a hatalom logikájában jelenleg egy értelmezhetetlen fogalom. Értékmentés, így egyben. Nem egy bonyolult fogalom, könnyen értelmezhető, ugyanakkor kellően komplex.

Ennek a komplexitásnak ugyanúgy része a tágabb környezeti kitekintés, mint a hajdani zsidó közösség történeti emléke vagy a jelen társadalom kollektív emlékezete, az építés, de a részleges pusztulás története is beépül e fogalomba. A sor persze folytatható, s Tibor a lehetőségeihez mértén megpróbálja kutató és analitikus módon ezt a képet teljessé tenni. Kimerítő ismeret tárul fel a munkában, elegendő ahhoz, hogy magabiztosan mozogjon a hallgató egy olyan térben, ahol minden lépésnél egyszerre sűrűsödnek a jelenkor és az elmúlt idők mozzanatai. Jó döntésnek tartom a nem visszaépítés gesztusát. A kiegészítés, amely archaikus formát ölt, olyan helyzetet teremt, ami átörökíti a szakralitás atmoszféráját, ugyanakkor az új funkció terei is logikus összefüggésben sorolódnak a két szinten. Kimondottan érzékeny és ritka gesztusnak tartom, ahogy a környezetrendezés elemi összefonódnak a klasszikus architektúra elemeivel, ezáltal elveszettek hitt építészeti fordulatok idézhetőek meg akár egy ívesen telepített rózsalugas formájában. A színek, a formák, a növények, a habarcs és egyéb építőanyagok együttese rajzolja ki komplexen és koherensen az architektúrát. A barokk tudott utoljára ilyen természetességgel gondolkodni az építészeiről. A hallgató megmártózik ebben a gondolatiságban, s majdnem minden akadályt magabiztosan vesz, de van egy-két olyan fordulat a tervben, melyre fel kell hívjam a figyelmet, leginkább a segítő szándék gesztusával, mintsem egy erős kritikai pozícióból.

Nem szoktam hosszú, terjedelmes opponenciákat írni, ezért az a három észrevétel, melyet most alább rögzíték, nem fogja e hagyományt megszakítani. Ezeket az észrevételeket természetesen meg lehet cáfolni, vagy akár ellen érvelni is, erre való egy diplomavédés. Az első egy elvi kérdés, ami megkérdőjelezi az új épületrész nyílászáróinak anyaghasználatát, mely anyaghasználat szerintem egy kis éket ver a történeti linearitás számomra fontos

aktusába, amiben az anyagok kapcsolata, párbeszéde lehetőséget teremt a múlttal való összefonódásra. Jelzem, ez ellen lehet érvelni!

Ami ellen már egy kicsit nehéz, az a pinceszinti vizesblokk kialakítása, ami jelen kialakításában nem elégíti ki az alapvető funkcionalitást, gondolok itt a kézmosás hétköznapi gyakorlatára, mozdulataira.

Végül a bejárat szélfogó kialakítását említem, de nem a létét kifogásolom. Formailag nem ízesül a térstruktúra karakteréhez, itt egy bátrabb fordulatra lett volna szükség.

Gratulálok a tervhez, s külön ahhoz a mértéktartó, látszólag eszköztelen előadásmódhoz, ami számomra izgalmas és kreatív mélységeket rejt.

A bevezető keretezéseként pár sor egy versből, mindannyiunk számára:

„A kultúra nem hivatal
, a kultúra nem ravatal

, a kultúra nem temető
nem pár semmibe meredő

, taknyos önkényes szövege
a kultúra a közepe

mindannak, amit szívesen
szívunk be föntit ideleenn” *

2022. január 30.

Pethő László_építész

*Lackfi János: Tézisek a kultúráról